

GUBBÄNGSSKOLAN:

Retorik utvecklar

tänkandet

Retorikundervisningen blir en chans för eleverna att träna och utveckla sitt språk menar Linnéa Skogqvist-Kasurinen.

Genom undervisning i retorik – konsten att övertyga, tala och påverka – utvecklas också elevens förmåga att lyssna på andra. Linnéa Skogqvist-Kasurinen på Gubbängsskolan ser retorikundervisningen som en demokratisk skolning.

Kan ni ge förslag på olika känslor man kan visa med kroppen?

Det är retoriklektion i klass 2C på Gubbängsskolan i Stockholm och klassens mentor Linnéa Skogqvist-Kasurinen får många svar från klassen: glad, ledsen, arg, rädd, stressad, stolt, trött, trygg.

Hon skriver upp dem i motsatspar på tavlan och eleverna får visa hur känslorna kan se ut. Att visa glädje är lätt, trygghet svårare. Sedan tar Linnea Skogqvist-Kasurinen fram små lappar med olika känslomeningar på och eleverna får öva två och två på att säga dem på olika sätt.

Eleverna Isa Bergholz och Angus Bergström dividerar om vilka känslor de ska välja. Slutligen väljer de att visa hur man är lugn, stressad och rädd genom

>

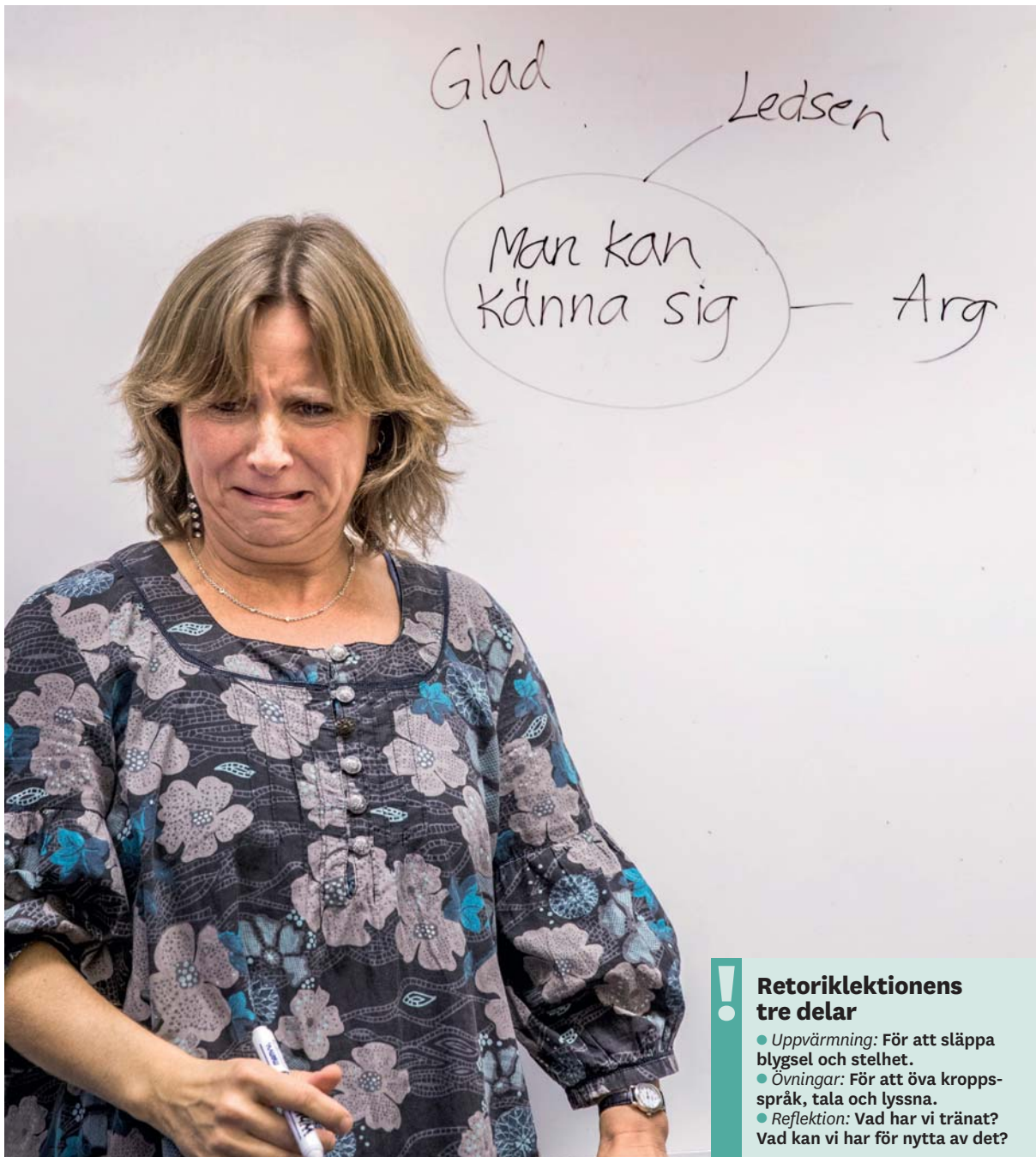

FOTO MIKAEL M. JOHANSSON

Retoriklektionens tre delar

- **Uppvärmning:** För att släppa blygsel och stelhet.
- **Övningar:** För att öva kroppsspråk, tala och lyssna.
- **Reflektion:** Vad har vi tränat? Vad kan vi ha nytta av det?

Tips för dig som vill börja med retorikundervisning

- Arbeta med tryggheten i gruppen genom olika övningar. Trygghet är en färskvara, så fortsatt med övningarna under hela retorikarbetet.
- Gör samarbetsövningar där alla vinner tillsammans, jagstärkande lekar och värderingsövningar med fokus på att respektera varandras tankar, känslor och åsikter. Eleverna lär sig att våga släppa sitt eget perspektiv och att sätta sig in i någon annans.
- Lär ut lyssnarnas ansvar gentemot den som talar. Diskutera fram spelregler för hur man lyssnar i klassen och gör en lyssnarblomma som minnesstöd och sätt upp på väggen. Lyssnarna kan få respons i form av "ros och råd" från början. Talarna får till en början endast "ros".
- Låt eleverna alternera mellan att öva korta improviserade tal och förberedda. I början kan du låta dem redovisa flera tillsammans och för en mindre grupp. Öka successivt.
- Efter den grundläggande teorin kan eleverna öva sig i kritiskt tänkande. Titta på reklam och diskutera vilka medel som används för att få oss att tro/känna på ett visst sätt.
- Anledningen till varför du vill arbeta med retorik i klassrummet är din drivkraft! Läroplanen har krav på retorikkunskaper i alla ämnen och samhället bygger på att vi har kunskaper i retorik.
- Du har makt att påverka och göra skillnad! Var en god förebild genom att lyssna aktivt, le, ha ett öppet kroppsspråk, utstråla värme, trygghet, intresse och nyfikenhet.

Källa: Gunlög Åkerstedt Lindell, föreläsare och utbildare som har skrivit boken Retoriklek i förskolan som är den första i en serie av tre, de andra kommer att vända sig till lågstadiet respektive mellanstadiet. Provläs boken här: <http://www4.nok.se/smak/index.asp?isbn=9789127433939>

› att säga ”Jag ser ingen blå elefant” på tre olika sätt. Efteråt får klassen gissa vilken känsla de försöker få fram.

Linnéa Skogqvist-Kasurinen.

Det var när Linnéa

Skogqvist-Kasurinen läste retorik på Södertörns högskola genom Lärarlyftet som hon insåg hur viktigt det är med retorik.

– När man kan grunderna i retoriken, och vet hur man kan göra för att påverka någon, kan man bli mer medveten om det som händer runtomkring. Man förstår hur andra försöker påverka, till exempel politiker, och hur man kan påverka andra. Man lär sig se makt och härskartekniker och även hur språket kan påverka. Det blir som retoriska glasögon att se med. Detta övar vi på överlag i skolan, men det ska finnas med på schemat för att eleverna ska veta att det är just det vi tränar och att det är viktigt.

I lgr 11 läggs större vikt än tidigare vid att eleverna ska kunna uttrycka sig och kommunicera muntligt på olika sätt, i alla ämnen. I kunskapskraven står bland annat att eleverna ska kunna samtala,

resonera, diskutera, jämföra resultat, tolka, se likheter och skillnader och föra resonemang framåt. Det är här retoriken kommer in, menar Linnéa Skogqvist-Kasurinen.

– Eleverna måste ges möjlighet att öva just precis på de här förmågorna. I dag övas förmågorna inte lika mycket som själva ämnet.

Alla elever får inte den rätta hjälpen hemifrån.

– De som inte föds med talets gåva ska ha rätt att öva upp den i skolan. Det är vår skyldighet att se till att alla barn får samma chans att träna, annars tycker jag att vi sviker dem. Vi ska få aktiva medborgare som kan förstå sin omgivning och tala för sig själva. I dagens växande utanförskap, med ökad segregering, är det oerhört viktigt att vi lär ut talet och självsäkerheten till eleverna, säger Linnéa Skogqvist-Kasurinen.

Retoriksatsningen i lågstadiet på Gubbängsskolan startade hösten 2013. Då anställdes Linnéa Skogqvist-Kasurinen för att starta upp ett varaktigt arbete med retorik. I början träffade hon personalen

var tredje vecka, visade övningar och diskuterade retoriken utifrån läroplanen.

I våras gick skolans Skapande skolarbidrag till retoriksatsningen och Linnéa Skogqvist-Kasurinen ledde tillsammans med retorikpedagogen Gunlög Å Lindell och skolans dramalärare övningar på låg- och högstadiet. Från och med höstlovet har hon en nedsättning i sin tjänst för att jobba med retoriken på skolan.

I dag står retorik på schemat en gång i veckan. I de yngsta åldersgrupperna handlar undervisningen mycket om lek och om samarbets- och trygghetsövningar. Fokus

är på gruppen och på dem som lyssnar för att avdramatisera för den som pratar. Först i fyran ger klasskamraterna respons till talaren.

Linnéa Skogqvist-Kasurinen nämner också flera andra fördelar med retorikövningarna. Till exempel tränar sig eleverna på att fokusera.

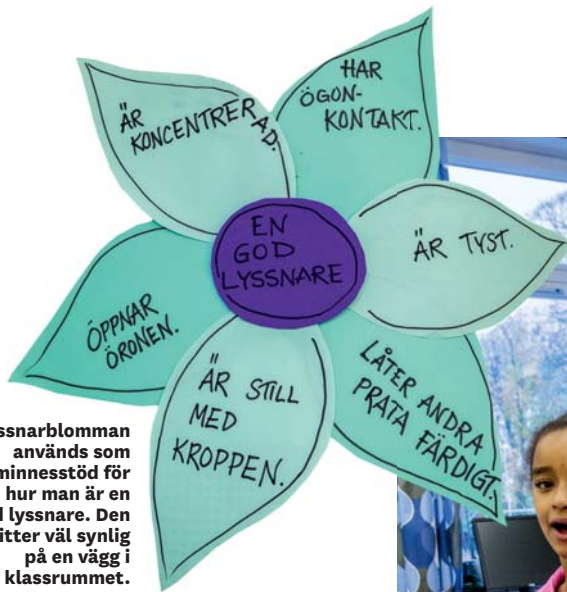
– I leken finns ett fokus, till exempel att ha ögonkontakt eller att lyssna. Efteråt pratar vi om det och då blir de medvetna om vad de behöver göra för att

”Man lär sig se makt och härskartekniker och även hur språket kan påverka.”

FOTO MIKAEL W. JOHANSSON

I övningen ”känslomeningar” arbetade eleverna i par, där de får en mening som de skulle öva på att säga med olika känslor. Ett av paren var Angus Bergström och Isa Bergholtz. De visade upp två olika sätt för klassen som fick gissa vilka känslorna var.

Lyssnarblomman används som minnesstöd för hur man är en god lyssnare. Den sitter väl synlig på en vägg i klassrummet.

FOTO MIKAEL M. JOHANSSON

- › lyssna, koncentrera sig och samarbeta. När de formulerar sina tankar tränar de varseblivning och perception som är grundläggande för att lära.
  - Elever som är tysta får genom retorikundervisningen en chans att ta mer plats.
    - Om vi inte tränat turtagning, då hade det varit ännu sämre ställt för dem och då hade de pratiga tagit ännu större plats, tror Linnea Skogqvist-Kasurinen och berättar om en klass på en skola där hon tidigare undervisat i retorik.
      - Där satte vi de dominerande eleverna i en grupp och såg då att de som var tystare blev mycket tryggare med varandra än de som var vana vid att ta plats. De dominerande var inte vana vid att lyssna och samarbeta.

Fler retoriktips och information finns på retorikpedagogen.se

Hilina Habtish, Adrian Gamboa Zamora och Angelina Bätz som syns i bakgrunden deltar i retorikövningarna.

På väggen i klassrummet hänger en lyssnarblomma. I kronbladen har eleverna fått beskriva en bra lyssnare: "Är koncentrerad, öppnar öronen, är still med kroppen, har ögonkontakt, är tyst, låter andra prata färdigt". När eleverna lär sig lyssna mer aktivt, blir det mer tillåtande i gruppen, tror Linnéa Skogqvist-Kasurinen.

- Det föds en respekt för varandra och eleverna vet att andras åsikter är respekterade. Alla är lika viktiga och får lika stor plats. Då får man också ett egenvärde – jag är viktig i gruppen.
  - Känslomeningarna är den sista

övningen under dagens retoriklektion. Innan har eleverna värmt upp genom att klappa igång kroppen och genom att öva samarbete i leken "Ska vi? Ja det gör vi!", där den ena bestämmer rörelsen och den andra ska hänga på. Fantasirikedomen är stor. Eleverna gjorde armhävningar, målade väggar, gick i slow motion och kröp samtidigt som de gjorde high five. Att skapa trygghet i gruppen är en viktig del i undervisningen och tanken är att eleverna genom uppvärmningen ska bli tryggare med varandra genom att de vänjer sig vid att göra bort sig.

- Och det gör att man inte behöver vara rädd för att misslyckas i andra sammanhang heller. Är man trygg lär man

bättre. Är du orolig är det svårare att ta in kunskap. Retoriklektionen avslutas, som alltid, med att eleverna får reflektera över vad de gjort och lärt. Eleven Isa Bergholz tycker att retoriklektionerna är roliga.

- Vi får lära oss samarbeta, lyssna och prata inför klassen och jag tror man kan bli bättre på att koncentrera sig och på att göra ett bättre jobb i skolan.

PERNILLA RÖNNLID är frilansjournalist specialiserad på skola och sociala frågor.

DIN KOPPLING MELLAN VETENSKAP OCH VARDAG

FÖR ATT UTVECKLAS I DIN yrkesroll behövs både inspiration och ny kunskap. Låt Gothia Fortbildning vara din energidepå! Hos oss hittar du böcker, utbildningar och konferenser för dig som är lärare eller skolledare. Vi hjälper dig att omsätta styrdokumenterna till konkreta verktyg att använda i vardagen. Det kan handla om språkutvecklande arbetssätt, formativ

bedömning eller ledarskap i klassrummet. Allt för att skapa bästa möjliga förutsättningar för ett effektivt lärande.

VAD BEHÖVER DU? Se hela vårt utbud på gothiafortbildning.se eller anmäl dig till vårt nyhetsbrev så håller vi dig uppdaterad.

GOTHIA
FORTBILDNING

Se hela vårt utbud på www.gothiafortbildning.se